

Bosna i Hercegovina
Federacija Bosne i Hercegovine
TUZLANSKI KANTON
KANTONALNI SUD U TUZLI
Broj: 32 0 P 412380 24 Gž
Tuzla, 07.02.2025. godine

Kantonalni sud u Tuzli, u vijeću sastavljenom od sudija, Asje Razić, kao predsjednika vijeća, Amele Delić i Smiljane Lekić, kao članova vijeća, u pravnoj stvari tužitelja-protivtuženog (dalje: tužitelj) N.J., sina M., iz T. ul. ..., koga zastupa punomoćnik Omar Malohodžić, advokat iz Tuzle, protiv tuženih-protivtužitelja (dalje: tuženi) I.J. iz T., .. i S.J. iz T., ulica ..., koje zastupa punomoćnik Selmir Selimbašić, advokat iz Tuzle, radi utvrđenja raskida ugovora o doživotnom izdržavanju, brisanju upisa i poništenja ugovora o poklonu v.sp. 35.000,00 KM, odlučujući o žalbi tuženih izjavljenoj protiv presude Općinskog suda u Tuzli broj 32 0 P 412380 21 P od 15.04.2024. godine, u sjednici vijeća održanoj dana 07.02.2025. godine, donio je sljedeću

P R E S U D U

Žalba se odbija i prvostepena presuda potvrđuje.

Odbijaju se zahtjevi stranaka za naknadu troškova žalbenog postupka.

O b r a z l o ž e n j e

Stavom I izreke prvostepene presude, utvrđeno je da je smrću davatelja izdržavanja M.J.1, kći M., umrla dana ... godine, po sili zakona raskinut Ugovor o doživotnom izdržavanju obrađen i ovjeren od strane notara Mirjane Terzić iz Tuzle br. OPU-3078/08 od 02.07.2008. godine, zaključen između primatelja izdržavanja M.J.2 i davatelja izdržavanja M.J.1, pa se dosljedno prednjem, utvrđuje da nije pravno valjana uknjižba prava suvlasništva u korist tuženih I.J. sin F. i S.J. kći F. na nekretnini označenoj kao k.č. 128/EZ1U1J2, suvlasnički dio 33/1452 na nekretnini označenoj kao k.č. 128 povezano s vlasništvom na posebnom dijelu zgrade-jednosobnom stanu koji se sastoji od 1 sobe, kuhinje i ostalih pomoćnih prostorija, ul. ..., ukupne površine od 33 m², etažna jedinica 33,00 m² upisana u zk.ul. broj 8548 k.o. ... izvršena dana 10.11.2021. godine, pod DN broj 032-0-Dn-21-012828 u Zemljišnoknjižnom uredu Općinskog suda Tuzla, te se dosljedno prednjem, utvrđuje da nije pravno valjana uknjižba prava vlasništva u korist M.J.1 kći M., na nekretnini označenoj kao k.č. broj 128/EZ1U1J2, suvlasnički dio 33/1452 na nekretnini označenoj kao k.č. broj 128 povezano s vlasništvom na posebnom dijelu zgrade-jednosobnom stanu koji se sastoji od 1 sobe, kuhinje i ostalih pomoćnih prostorija, ul., ukupne površine od 33 m², etažna jedinica 33,00 m² upisana u zk.ul. broj 8548 k.o. ... izvršena dana 10.09.2021. godine, pod DN broj 032-0-Dn-21-004172 u Zemljišnoknjižnom uredu Općinskog suda Tuzla, te se nalaze zemljišnoknjižnom uredu Općinskog suda Tuzla brisanje gore navedenih uknjižbi pod DN broj 032-0-Dn-21-012828 i DN broj 032-0-Dn-21-004172 i uspostava predašnjeg stanja upisa prava vlasništva u korist M.(H.)J.2, sve u roku od 30 dana od dana donošenja presude.

Istim stavom, obavezani su tuženi da tužitelju naknade troškove postupka u iznosu od 8642,00 KM u roku 30 dana od dana donošenja presude, dok je zahtjev tužitelja za naknadu troškova postupka preko dosuđenog iznosa, odbijen.

Stavom II izreke, odbijen je protivtužbeni zahtjev tuženih kojim je traženo da se utvrdi da je ništav ugovor o poklonu br. OPU-IP:178/2019 zaključen kod notara Mrijane Terzić, dana 06.06.2019. godine između M.J.2 kao poklonodavca s jedne strane i tužitelja-protivtuženog N.J. kao poklonoprimca s druge strane te da isti ne proizvodi nikakvo dejstvo.

Istim stavom, odbijen je zahtjev tuženih za naknadu troškova postupka.

Protiv navedene presude žale se tuženi zbog svih razloga propisanih članom 208. stav 1. Zakona o parničnom postupku ("Službene novine F BiH", broj: 53/03, 73/05, 19/06 i 98/15 - u daljem tekstu: ZPP), sa prijedlogom da se žalba uvaži, prvostepena presuda preinači tako da se odbije tužbeni, a usvoji protivtužbeni zahtjev, uz obavezu tužitelja da tuženim nadoknade troškove prvostepenog i žalbenog postupka- za sastav žalbe i takse na žalbu po odluci suda, odnosno da se prvostepena presuda ukine i predmet vrti prvostepenom sudu na ponovno suđenje.

U odgovoru na žalbu predloženo je da se žalba odbije kao neosnovana, uz zahtjev za naknadu troškova, po osnovu takse na odgovor na žalbu, po odluci suda.

Žalba nije osnovana.

Predmet spora je tužbeni zahtjev radi utvrđenja da je smrću davaoca izdržavanja M.J.1, po sili zakona raskinut ugovor o doživotnom izdržavanju zaključen između davaoca izdržavanja (majke tuženih) i primaoca izdržavanja M.J.2 (nene tuženih), zasnovan na činjeničnim tvrdnjama da tuženi nakon smrti svoje majke nisu prihvatili da preuzmu ugovorne obaveze prema primaocu izdržavanja, a slijedom toga i zahtjev za utvrđenje da nije valjana uknjižba prava vlasništva na predmetnom stanu u korist majke tuženih, a zatim prava suvlasništva u korist tuženih, kao i zahtjev da se u zemljišnim knjigama izvrši upis prijašnjeg prava vlasništva, odnosno da se kao vlasnik predmetnog stana upiše primalac izdržavanja M.J.2.

Predmet spora je i protivtužbeni zahtjev radi utvrđenja ništavosti ugovora o poklonu koji je zaključen između M.J.2 kao poklonodavca i tužitelja kao poklonoprimca, čiji je predmet stan koji je bio predmet ugovora o doživotnom izdržavanju, a zasnovan na činjeničnim tvrdnjama da je poklonodavac u vrijeme zaključenja ugovora bila psihički bolesna u tolikoj mjeri da nije mogla shvatiti značaj radnji koje je preduzimala, da je ugovor protivan prinudnim propisima, odredbama Zakona o obligacionim odnosima (u daljem tekstu: ZOO) kao i odredbama Zakonu o notarima („Službene novine F BiH“, broj 45/02).

Prema činjeničnom utvrđenju prvostepenog suda u relevantnom slijedi:

- da je dana 02.07.2008. godine, između M.J.2 kao primaoca izdržavanja i M.J.1 (majke tuženih) kao davaoca izdržavanja, zaključen Ugovor o doživotnom izdržavanju u formi notarski obrađene isprave, sa ovjerom sudije, kojim se majka tuženih obavezala da će i ubuduće voditi brigu o svojoj majci (primaocu izdržavanja), između ostalog i u slučaju da ne bude u mogućnosti da živi sama u stanu, tako da će sa istom živjeti u zajedničkom domaćinstvu, a da kao protivvrijednost primalac izdržavanja ostavlja davaocu izdržavanja jednosoban stan površine 33 m² u T., uz suglasnost da se nakon njene smrti po osnovu navedenog ugovora davalac izdržavanja upiše kao vlasnik predmetnog stana,

- da se nakon zaključenja ugovora o doživotnom izdržavanju, majka tuženih brinula o svojoj majci kao primaocu izdržavanja, kao i da se 2013. godine sa djecom (tuženim u ovom postupku), preselila u stan koji je predmet ugovora o doživotnom izdržavanju,
- da se tužena ubrzo iselila iz stana zbog zasnivanja bračne zajednice, a da je tuženi živio sa majkom u predmetnom stanu sve do 2018. godine kada je zasnovao bračnu zajednicu, te se takođe iselio iz stana,
- da je majka tuženih preminula dana godine,
- da tuženi nisu faktički prihvatili i nastavili obavezu izdržavanja nene, niti su formalno zaključili pravno valjan ugovor kojim bi se produžio ugovor o doživotnom izdržavanju između njih kao nasljednika svoje majke, sa nenom kao primaocem izdržavanja,
- da je između M.J.2 kao poklonodavca i tužitelja kao poklonoprimca dana 06.06.2019. godine zaključen ugovor o poklonu u formi notarski obrađene isprave, kojim ugovorom je poklonodavac (majka tužitelja), tužitelju poklonila predmetni stan u isključivo vlasništvo i posjed,
- da prema nalazu i mišljenju vještaka medicinske struke neuropsihijatra dr. Kasima Brigića slijedi da u medicinskoj dokumentaciji koja je vještaku dostavljena, kod poklonodavca M.J.2 nije mogao naći smetnje koje bi dovele u pitanje njenu sposobnost da shvati značaj pravnog posla koji je poduzela dana 06.06.2019. godine, odnosno da je bila svjesna kakvu vrstu ugovora potpisuje,
- da je majka tužitelja, a nena tuženih, M.J.2 preminula dana ... godine,
- da je u zemljišnim knjigama na osnovu ugovora o doživotnom izdržavanju, a po rješenju zemljišnoknjižnog ureda od 15.09.2021. godine (po osnovu zahtjeva zaprimljenog 10.09.2021. godine), kao vlasnik predmetnog stana upisana majka tuženih, a nakon toga da su se po rješenju zemljišnoknjižnog ureda od 21.04.2022. godine (po zahtjevu od 10.11.2021. godine), na osnovu pravosnažnog rješenja o nasljeđivanju donesenog u ostavinskom postupku iza majke tuženih, kao suvlasnici predmetnog stana upisali tuženi.

Slijedom navedenog činjeničnog utvrđenja, prvostepeni sud je usvojio tužbeni zahtjev tužitelja, a odbio protivtužbeni zahtjev tuženih, nalazeći da je zbog okolnosti da tuženi nisu prihvatili i nastavili obavezu izdržavanja nene M.J.2 nakon smrti svoje majke kao davaoca izdržavanja, ugovor o doživotnom izdržavanju raskinut po samom zakonu, kao i da tuženi nisu dokazali da je prilikom zaključenja ugovora o poklonu poklonodavac M.J.2 bila psihički bolesna i da nije bila svjesna kakav ugovor zaključuje, da je ugovor o poklonu protivan moralu, da je zaključen pod nedopuštenim motivom, pa da kao takav ništav, odnosno da ne proizvodi pravno dejstvo.

Žalbom tuženih ne može se dovesti u pitanje pravilnost i zakonitost pobijane presude.

Odredbom člana 154. Zakona o nasljeđivanju F BiH „Službene novine F BiH“, broj 80/14 – u daljem tekstu: ZON), regulisan je prestanak ugovora o doživotnom izdržavanju na način da je stavom 1. propisano da u slučaju smrti davaoca izdržavanja njegove obaveze prelaze na njegovog bračnog druga i njihove potomke koji su pozvani na nasljedstvo ako oni na to pristanu, dok je stavom 2. propisano da ako oni ne pristanu na produženje ugovora o doživotnom izdržavanju ugovor se raskida i oni nemaju pravo tražiti naknadu za prije dato izdržavanje.

Pravilnost pobijane presude ne može se dovesti u pitanje opširnim žalbenim navodima da prvostepeni sud nije pravilno ocijenio iskaze tuženih, jer da prema njihovim iskazima slijedi da su u okviru svojih objektivnih mogućnosti htjeli da nastave izdržavati nenu; da je i svjedok M.Z. izjavila da tuženi nije odbio da izdržava nenu, već samo da je naveo da ne može da živi sa nenom 24 sata, da su imali namjeru da izdržavaju nenu, što je bila i posljednja volja njihove majke, da preuzmu stan nakon nenine smrti, što se posebno odnosi na tuženog koji je podstanar i koji je izričito izjavio da je želio da nastavi

da izdržava nenu, s tim da nije mogao neprekidno da boravi u stanu obzirom na porodične i radne obaveze, da su tuženi onemogućeni u pristupu neni od strane tužitelja koji je odmah od njih tražio ključeve od predmetnog stana i u taj stan uselio svog sina, dok je primaoca izdržavanja (majku tužitelja), odveo u svoju kuću u L., odnosno da su tuženi bili objektivno spriječeni da vrše obaveze iz ugovora o doživotnom izdržavanju i to isključivo krivnjom tužitelja.

Nasuprot navodima žalbe prvostepeni sud je ocijenio iskaze tuženih posebno, kao i u vezi sa ostalim dokazima (član 8. ZPP), pa to što nije prihvatio iskaze tuženih nije dovoljno za osnovanost žalbenih tvrdnji da njihovi iskazi nisu pravilno cijenjeni. Naime, u razlozima pobijane presude prvostepeni sud je dao razloge zbog kojih nije mogao prihvatiti tačnim iskaze tuženih, cijeneći da su njihovi iskazi u suprotnosti sa iskazima saslušanih svjedoka koji nisu zainteresovani za ishod spora. Naime, svjedok M.J.3 (brat tužitelja, a dajdža tuženih), potvrdio da je nakon smrti svoje majke tužena nije prihvatila da se brine o neni navodeći da ima svoju kuću i da njen suprug to ne želi, da ni tuženi nije prihvatio da se brine o neni navodeći da ima porodicu i svoj stan u kome živi i da ne može da bude na dvije strane, da su to izjavili na sastanku koji je organizovala sestra M.Z. nakon smrti majke tuženih, kako bi se vidjelo „šta će sa majkom“, da je na tom sastanku tužitelj prihvatio da se brine o majci, da mu zauzvrat pripadne stan i svi su se složili o tome „niko se nije bunio“, te da su se nakon tog sastanka razišli u dobrim odnosima. Dalje, svjedok Š.Š. (sestra M.J.2) je potvrdila da je bila prisutna kada je njena sestra M.J.2 rekla tuženima „prihvatite me i vaš je stan“, da im je isto rekao i tužitelj, kao i da tuženi nisu prihvatili da se brinu o neni, da su to svjedoku potvrdili nakon što im je rekla „valja vam se sad brinuti o neni“, a oni rekli „ne možemo“. Osim toga, svjedok M.Z. (sestra tužitelja, a tetka tuženih) u svom iskazu navela je da je nakon smrti majke tuženih, ona sazvala sastanak na koji je pozvala braću i tužene kako bi se dogovorili ko će dalje preuzeti brigu o majci odnosno neni tuženih, da je ponudila tužene da izdržavaju majku, da se tužena jasno izjasnila da ne može prihvatiti brigu o neni, jer da je njen suprug protiv toga, da se tuženi nije jasno izjasnio ni da hoće ni da neće, ali da je rekao da sa svojom platom ne može pokriti dva stana i da se ne može brinuti o neni 24 sata, da je i majka pitala tuženog da li može preuzeti brigu o njoj pa da njemu ostane stan, da je rekao da ne može dva stana izdržavati, da ima porodicu, da je na tom sastanku jedino tužitelj rekao da će on preuzeti brigu o majci, da je zatražio ključ od svjedoka, kao i od tuženog (koji su taj ključ imali) pošto preuzima brigu o majci, kao i da su mu dali ključeve dobrovoljno „niko se nije bunio“, a što nije u suprotnosti sa iskazom tužitelja koji je naveo da je i primalac izdržavanja na tom sastanku izrazila želju da tuženi o njoj preuzmu brigu, ali da oni nisu mogli, da je prihvatio da se brine o majci, sa čim su svi bili saglasni.

Kod iznesenog, po ocjeni ovog suda prvostepeni sud je u rezultatima cjelokupnog dokaznog postupka imao dovoljno osnova za zaključak da tuženi, iako ih u tome nije sprečavao tužitelj, nisu pristali na produženje ugovora o doživotnom izdržavanju, pa kako su tuženi, nakon smrti svoje majke kao davaoca izdržavanja trebali rječima ili konkludentnim radnjama izraziti svoj pristanak na produženje ugovora o doživotnom izdržavanju, a u ovom postupku nisu dokazali da su to učinili, to je pravilan zaključak prvostepenog suda da je taj ugovor raskinut po sili zakona.

Pri tome, kako tužbeni zahtjev glasi na utvrđenje da je ugovor raskinut, dakle istim se ne zahtjeva raskid ugovora, neprihvatljivi su i žalbeni navodi da je za podnošenje predmetne tužbe bila legitimisana samo M.J.2 kao primalac izdržavanja, a ne i tužitelj kao zakonski nasljednik iste.

Pravilno je prvostepeni sud zaključio i da tuženi u ovom postupku nisu dokazali da zaključen ugovor o poklonu između tužitelja i M.J.2 ne proizvodi pravno dejstvo, odnosno da je ništav, pri čemu je svoju odluku obrazložio u pogledu svih navoda tuženih

iznesenih tokom postupka na okolnost ništavosti tog ugovora, pa ne stoje ni navodi žalbe da pobijana presuda ne sadrži jasne i potpune razloge zbog čega je odbijen protivtužbeni zahtjev i zbog čega prvostepeni sud nije prihvatio navode tuženih iz završnog izlaganja tuženih, koji se tiču ništavosti ugovora o poklonu.

Neprihvatljivo je žalbeno istrajavanje da je predmetni ugovor o poklonu ništav jer da je jedini motiv tog ugovora bio da se preuzme u vlasništvo nekretnina koja je predmet ugovora o doživotnom izdržavanju, da se stavi van snage ugovor o doživotnom izdržavanju, bez prethodno podnesene tužbe za raskid tog ugovora, odnosno da je ugovor o poklonu fiktivan, jer da nije zaključen sa namjerom da se učini i primi poklon, već sa namjerom da imovina poklonodavca nakon njegove smrti ostane samo poklonoprimcu, a ne i ostalim zakonskim nasljednicima poklonodavca, kao i da je prikrivao ugovor o doživotnom izdržavanju.

Prema odredbi člana 53. stav 1. Zakona o obligacionim odnosima (u daljem tekstu: ZOO), pobude iz kojih je ugovor zaključen ne utiču na njegovu punovažnost, dok je stavom 2. istog člana propisano da ako je nedopuštena pobuda bitno uticala na odluku jednog ugovarača da zaključi ugovor i ako je to drugi ugovarač znao ili morao znati da će ugovor biti bez dejstva. Dakle, pobuda (motiv) za zaključenje ugovora predstavlja unutrašnji psihološki faktor koji pokreće ugovornu stranu za zaključenje određenog ugovora. U konkretnoj pravnoj stvari tužitelji su tvrdili, ali nisu dokazali da je osnovna pobuda za zaključenje ugovora o poklonu između tuženih bila nedopuštena, odnosno da je prava volja stranaka bila da isključe tužene iz mogućnosti zakonskog nasljeđivanja.

Dalje, iz sadržine ugovora o poklonu slijedi da poklonodavac M.J.2 poklanja svom sinu – tužitelju u isključivo vlasništvo i posjed predmetni stan, a da poklonoprimac prima poklon bez naknade i sa zahvalnošću. Pri tome, konstatovana izjava primaoca izdržavanja „da je sa sinom (tužiteljem) postigla dogovor da će isti ubuduće voditi brigu o poklonodavcu, da će joj pomagati u svemu za što se ukaže potreba i obezbjediti joj sve potrebne uslove za udoban život, a da mu ona u znak zahvalnosti poklanja predmetni stan“, predstavlja samo izjavu poklonodavca, a ne i obavezu tužitelja kao poklonoprimca. Dakle, kako tužitelj ugovorom o poklonu nije preuzeo obavezu izdržavanja svoje majke (u kom slučaju bi zaključen ugovor imao karakter ugovora o doživotnom izdržavanju), to po ocjeni ovog suda zaključen ugovor o poklonu po svojoj pravnoj prirodi predstavlja ugovor o poklonu u smislu paragrafa 938. Austrijskog građanskog zakonika, te se ne radi o fiktivnom ugovoru koji ne bi imao dejstva među ugovornim stranama u smislu člana 66. ZOO, kako to žalba nastoji predstaviti.

Osim toga, žalba zanemaruje da tuženi nisu dokazali da su nakon smrti majke pristali da preuzmu obaveze svoje majke kao davaoca izdržavanja, pa ne stoje ni žalbeni razlozi da je zaključen ugovor o poklonu protivan moralu, jer da to proizlazi i iz očitog nesrazmjera učinjenih davanja i trajanja izdržavanja, te svih poslova i aktivnosti brige za primaoca izdržavanja, koja je trajala i duže od 11 godina, dok je tužitelj sa nenom tuženih živio nepunih 11 mjeseci.

Nadalje, kod zaključenog ugovora o poklonu postoji dopušten i moguć predmet dogovorene obaveze (član 46. stav 2. ZOO), postoji osnov ugovorne obaveze jer je poklonodavac u vrijeme zaključenja ugovora bila vlasnik stana (član 52. ZOO), postojala je opšta poslovna sposobnost ugovarača da izjave pravnu volju za zaključenje ugovora (član 56. stav 1. ZOO), ugovor je zaključen u zakonom propisanoj formi-notarski obrađenoj ispravi, pa i po ocjeni ovog suda ispunjava sve tražene uslove za punovažnost.

Stoga, kada se ima u vidu da je pravni prednik stranaka M.J.2 sa majkom tuženih kao davaocem izdržavanja zaključila ugovor o doživotnom izdržavanju, da je majka tuženih preminula, prije primaoca izdržavanja, da tuženi kao zakonski nasljednici iza

umrle majke nisu preuzeli ugovorne obaveze, to se ima smatrati da je ugovor raskinut po sili zakona, kako je to pravilno zaključio i prvostepeni sud. Dalje, u situaciji kada su nakon majčine smrti, a nakon što je umrla i primalac izdržavanja, tuženi u zemljišnim knjigama na osnovu ugovora o doživotnom izdržavanju ishodovali upis svoje majke, kao vlasnika predmetnog stana, a zatim nakon provedenog ostavinskog postupka iza majke, ishodovali upis prava suvlasništva na predmetnom stanu u svoju korist, ne može se smatrati da su bili savjesni u smislu odredaba člana 57. Zakona o stvarnim pravima F BiH („Službene novine F BiH“, broj 66/13 i 100/13 – u daljem tekstu ZSP), slijedom čega je osnovan i zahtjev tužitelja, kojem je poklonjen predmetni stan, za promjenu upisa u zemljišnim knjigama, odnosno vraćanje upisa prema kojem je kao vlasnik stana bila upisana primalac izdržavanja, a slijedom čega je i prvostepeni sud pravilno odlučio kada je usvojio tužbeni zahtjev, budući da takva odluka ima utemeljenje u odredbama materijalnog prava – člana 154. stav 1. i 2. ZON, kao člana 57. ZSP.

Pravilno je prvostepeni sud odlučio i kada je odbio protivtužbeni zahtjev, nalazeći da je ugovor o poklonu pravno valjan i da se ne može smatrati ništavim u smislu odredbe člana 103. stav 1. ZOO, budući da tuženi nisu dokazali postojanje razlog zbog kojih bi zaključen ugovor o poklonu bio bez pravnog dejstva, kao i da je protivan Ustavu, prinudnim propisima ili moralu.

Tuženi odluku o troškovima postupka pobijaju samo kroz razloge da je odluka o troškovima pogrešna, obzirom na odluku o glavnoj stvari. Stoga, kako je prvostepeni sud pravilno odlučio o glavnoj stvari, to je pravilna i odluka kojom su tuženi obavezani da tužitelju nadoknade troškove postupka, budući da je zasnovana na pravilnoj primjeni odredaba člana 386. stav 1. i 396. ZPP, kao i odredbama člana 12., 13. Tarife o nagradama i naknadi troškova za rad advokata („Službene novine F BiH“, broj 22/04 i 24/04).

Odluka o odbijanju zahtjeva tuženih za naknadu troškova žalbenog postupka donesena je primjenom odredbe člana 397. stav 1., u vezi sa članom 386. stav 1. ZPP, budući da tuženi nisu nije uspjeli sa žalbom, dok je primjenom odredbe člana 387. ZPP, odbijen i zahtjev tužitelja za naknadu troškova žalbenog postupka, budući da ti troškovi nisu doprinijeli donošenju konačne odluke u ovom sporu, pa da, stoga nisu ni bili potrebni za vođenje istog.

PREDSJEDNIK VIJEĆA

Asja Razić, s.r.